

Διευθυντής ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΛΕΛΕΛΑΚΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΤΟΠΧΑΝΑ ΑΡΙΘΜΟΣ 78

Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΟΠΛΙΣΜΟΣ

«Καὶ τῶν δώρων τιμιώτατα αὐτοῖς
[τοῖς Κρησίν] εἶνε τὰ ὄπλα».

Στράβων

(Συνέχεια ἐκ τοῦ 17ου φυλλαδίου)

7. — Περὶ στρατιωτικῆς ἀγωγῆς, λατρείας τῶν ὀπλῶν, ἐφοδίων τῶν μαχητῶν καὶ διακόσμου τοῦ ὀπλισμοῦ (α).

Πάντες οἱ ἱστορικοὶ ἠμφωνοῦσιν, ἵτι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀνεδείχθησαν οἱ Κρητῆς δεινοὶ χειρισταὶ τῶν ὀπλῶν, τὰ ὁποῖα ἐθεώρουν «τὰ τιμιώτερα τῶν δώρων».

Εἰς κτήσιν τῆς πολεμικῆς ταύτης ἀρετῆς συνέβαλλον ἡ τε ἐξ ἀδιαλείπτων ἐσωτερικῶν σπαρχμῶν ἀσκήσις καὶ ἡ ἐκ συμμετοχῆς εἰς τσαούτας ἀνὰ τὴν ὑψηλίον ἐκστρατείας κτηθεῖσα στρατιωτικὴ πείρα, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἡ ἀνατροφή, δι' ἧς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐγαλοῦχουν οἱ Κρητῆς τὰ τέκνα των, ἐνσταλάζοντες καὶ καλλιεργοῦντες εἰς τὰς τρυφεράς τῶν νέων ψυχὰς τὸν χυμὸν τοῦ πολεμικοῦ μένουσ. Διὰ νόμου ὑπεχρέουν αὐτοὺς ν' ἀποστηθίζωσιν εἰς στίχους καὶ νὰ μελοῦσιν τοὺς νόμους τῆς πολιτείας, τοὺς ὕμνους τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν τὰ ἐγκώμια καὶ τοὺς ἐξφκειῶν εἰς τοὺς κόπους καὶ τὰ ὄπλα μὲ ἱματισμὸν καὶ ὑπόδεσιν πολεμικῆν, ἵνα ἐθίζωνται εἰς καρτερίαν καὶ καταφρόνησιν τοῦ καύματος καὶ τοῦ ψύχους, τῶν δυσβάτων πορειῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς μάχαις καὶ τοῖς γυμνασίοις πληγῶν, δι' ἀσκήσεως εἰς τὰ λεγόμενα «Κρητικὰ Παιδεύματα» θήρας, ὄρει-

(α) Εἰς τὸ ἐν τῷ προηγουμένῳ φυλλαδίῳ δημοσιευθὲν ἰον κεφάλαιον ἐπανελήφθη ἐξ ἀβλεψίας ὁ τίτλος τοῦ 5ου κεφαλαίου ἀντὶ τοῦ ἐξῆς «Περὶ μισθοφόρων τοξοτῶν, τόξων, βελῶν, σφενδονητῶν, σκορπίου καὶ τῶν ἀνευρισκομένων ἀρχαίων ὀπλῶν».

βασίας, τοξείας, δρόμους, ἐνοπλον ὄρχησιν, καὶ διὰ συγκροτήσεως πλαστῶν μαχῶν μεταξὺ ομάδων ἐφήθων, αἱ ὁποῖαι ἐκαλοῦντο ἀγέλαι, οὕτως ὥστε οὐδ' αἱ παιδικαὶ νὰ μὴ ὦσιν ἄμοιροι τῶν χρησίμων πρὸς πόλεμον.

Ταῦτα δὲ καὶ ἐν γένει τὸ φύσει φιλοπόλεμον τῶν ἡμετέρων προγόνων ἔχων ὑπ' ὄψει ὁ Πλάτων ἔγραψεν εἰς τοὺς Νόμους του, ὅτι οἱ Κρητῆς γινώσκουσι μόνον κατ' ὄνομα τὴν εἰρήνην.

Καὶ σήμερον ἐξακολουθοῦσιν οἱ Κρητῆς νὰ τρέφωσιν ἰδιαιτέρην εὐλάβειαν καὶ στοργὴν πρὸς τὰ ὄπλα, πρὸ πάντων τὰ τῶν ἀνδρείων πολεμιστῶν, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἐπόμενον διήγημα:

Τῶν ἀνδρειωμένων τ' ἄρματα δὲν πρέπει νὰ πιυλοῦνται, μὰ πρέπει νὰ λαδόνωνται στὰ ῥάφια νὰ κρημουνται.

Πάνοπλοι δ' ἐν πολέμῳ, ἀρέσκονται νὰ φέρωσιν τὸν ὄπλι σμὸν καὶ ἐν εἰρήνῃ, οὐ μόνον πρὸς ἀμυναν, ἀλλὰ καὶ πρὸς κόσμον, τὸ μὲν τουφέκι ἀνηρητημένον ἀπὸ τοῦ ὤμου, ζευγὸς δὲ πιστολῶν μετὰ μαχαίρας εἰς τὴν περιεζωσμένην ὀπλοθήκην τὸ σιλαχλίκι (α). Καὶ τὸ πατραπαράδοτον τοῦτον ἔθιμον τῆς διαρκοῦς ὀπλοφορίας ἐκληροδοτήθη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῶν ἐπομένων στίχων τοῦ Κρητῆ ποιητοῦ Ὑβρίου, ὁ ὁποῖος συνέγραψε σκόλια, ἤτοι ᾠδὰς ψαλλομένας κυκλικῶς μετὰ λύρας ἐν συμπόσιοις, καὶ ἀπαντᾷ εἰς τὸν Ἀθήναιον, ἀκμάσαντα πρὸ δεκαεπτὰ αἰῶνων:

Ἔστι μοι πλοῦτος μέγας δόρυ καὶ ξίφος
καὶ τὸ καλὸν λαισήμιον, πρόβλημα χρωστό:
τούτω γὰρ ἀρῶ, τοῖτω θηρίζω,
τούτω πατέω τὸν ἄλλον οἶνον ἀπ' ἀμπέλω
τούτω δεσπότης μνασίας κέκλημαι κλπ.

Τὴν ἀκόλουθον παρῳδίαν τῶν στίχων τούτων συνέθετε ὁ Ε. Βεβυλάκης κατὰ τὴν Κρητικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1841

(α) Σιλαχλίκι, λέξις ἀραβικὴ ἐκ τοῦ σιλάχ—ὄπλον.

καὶ ἐδημοσίευσεν διὰ τῆς τότε ἐν Βαφῆ ἐκδιδομένης ἑφημερίδος «Ραδάμανθους».

Ὁ πλοῦτός μου εἶναι τὸ σπαθὶ κ' ἡ δόξα τὸ τουφέκι
ποῦ ρίχνει στοὺς τυράννους μου φωτιὰ κ' ἀστροπελέκι.
Γιὰ γούνα ἔχω τὸ χάσο μου κοντὸ χωρὶς τσοχάδες,
ὅπου σκεπάζει τὸ κορμὶ ποῦ δὲν ψηφᾷ τὸ ἀγάδες.
Μ' αὐτὰ τρυγῶ, μ' αὐτὰ παιτῶ, μ' αὐτ' ἄλωνοθερίζω,
μ' αὐτὰ καὶ τὸ ἀξαρμάτωτος σὸν βασιλῆος δρίζω.
Κι' ὅσοι στὴ μέση τ' ἄρματα σὸν ἄντρος δὲ φοροῦσι
σὸν σκύλλοι στὰ ποδάρια μου πέφτουν καὶ προσκυννοῦσι.

Καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἔφερον οἱ νέοι εἰς τὸν χορὸν χρυσαῖς μαχαίρας πρὸς στολισμὸν «οἱ δὲ (νέοι) μαχαίρας εἶχον χρυσαῖς ἐξ ἀργυρέων τελαμώνων» ἐνθ' αἱ παρθένοι ἔφερον «καλοὺς στεφάνους».

Εἰς Ἀνώγεια Μυλοποτάμου ἐξακολουθοῦσι νὰ προσφέρωσι μετὰ τῶν μνήστων εἰς τὴν μνηστὴν συμβολικὸν καὶ αἰνιγματῶδες κόσμημα, ἧτοι μικρὸν πασσαλὴν καλούμενον Μπουνιαλάκι ἢ Ἀργυρομπουνιαλάκι, ὃν αὕτη φέρει εἰς τὸν ζωστήρα ἐπιδεικτικῶς εἰς τοὺς κατὰ τὰς ἐορτὰς γινομένους χοροὺς, εἰς ἔνδειξιν ὅτι εἶνε μνηστευμένη καὶ ὅτι πᾶς τις δέον ν' ἀπέχηται ταύτης, διότι θέλει τιμωρηθῆ.

Ὁ ὄπλισμός πολεμιστοῦ καλεῖται «μὰ ζυγὰ ἄρματα».

Ὁ ζωστήρ τῆς ὀπλοθήκης ἔφερε πρὸς τὰ ἐμπρὸς μικρὰν παλάσκαν διὰ καψύλια ἢ πυρίτας λίθους, νύχια, καὶ πυρίτιδα εἰς χυμὰ δι' ἐναύσματα (α) τῶν πιαστράδων ὅπλων καὶ πρὸς τὰ ὀπίσω τοιαύτας μεγαλητέρας φυσιογιοθήκας.

Ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τοῦ ὀπλισμοῦ ἀποτελεῖ τὸ βουργιάλι ἢ σουπροσάκκουλο, ἧτοι τετράγωνον σακκίδιον ἐξ ἐγχωρίου μαλλίνου ἢ βυμβάκερου ὑφάσματος, οὗ τὸ ἀνοιγμα συτέλλεται μὲ ἱμάντας, σακκουλοδόσταγμα, οἱ ὅποιοι φερδόμενοι ἀπὸ τῶν ὤμων καὶ διαπερῶμενοι ὑπὸ τὰς μασχάλας προσαρμόζονται εἰς τὰ κάτω ἄκρα του συνεχόντες αὐτὸ ἀσφαλῶς ἐπὶ τῆς ράχους.

Ὁ στρατιωτικὸς αὐτοῦ σάκκος περιεῖχε συνήθως πολεμφοδία, λιτὴν τροφήν, συνισταμένην ἐκ τυροῦ, ἐλαιῶν, ἢ τεμαχίου ὀπτου ἢ βραστοῦ κρέατος καὶ σιτίνου ἢ μᾶλλον κριθίνου διπυρίτου, καρβέλλι, τὰ πυροβολικὰ ἢ τσακμάκια, ἧτοι ἴσκαν, πυρόβολον, πυρίτην λίθον καὶ τὸν ξεκαργαδῆρον περιεῖχε προσέτι τὸ τσαγκαρευτικόν, ἧτοι δερμάτινον σακκίδιον πλήρες ἀπὸ λουρί, σουβλί, πεδούλια, χοιρότριχας, δέρμα κλπ. χρειώδη πρὸς ἐπισκευὴν τῶν σιδανῶν. Δὲν ἔλειπον ἐφόδια διὰ προστριβὰς πρὸς μετρίασιν τῆς θερμάνσεως τῆς κἄνης τῶν ὅπλων ἐν ὥρᾳ μάχης οἷον ἀλειμμα ἢ κρόμμια, τὰ ὅποια ἐν ἀνάγκῃ ἐχρησίμευον καὶ πρὸς μετρίασιν τῆς πείνης, ἔτι δ' ἀπαραίτητά τινα χρειώδη διὰ τραύματα καὶ νοσηλείαν.

Βραδύτερον ἀντικατέστησαν αἱ πιστόλαι διὰ περιστροφῶν καὶ αἱ παλάσκαι διὰ φυσιογιοθηκῶν φερομένων ἀπὸ τῶν ὤμων σταυροειδῶς ἐπὶ τοῦ στήθους.

Προσθετόν, ὅτι πρὸ πάντων μέχρι τῆς εἰσαγωγῆς τῶν νέων ὅπλων, πάντες ἡμιλλῶντο τίς νὰ κοσμίση πολυτελέστερον μὲ ἀργυρᾶ, ἐπίχρυσα, ἢ καὶ χρυσᾶ μπιλεξίκια (β) τὸ τουφέκι του καὶ τὰς πιστόλας του. Δι' ἀδράς δὲ δαπάνης

κατεσκευάζοντο τὰ μακρὰ καὶ στενὰ Κρητικὰ γιγατάνια μὲ τὰς ἀργυρᾶς καὶ πολλαῖς ἐπιχρῦσεις θήκας καὶ οἱ σήμερον ἐν χρήσει πασίγνωστοι Κρητικοὶ πασσαλῆδες, μὲ λαβὴν ἐλεφαντόδοντος καὶ θήκην ἀργυρᾶν, πλησίον τοῦ στομίου τῆς ὁποίας κρέμαται ἀπὸ κρίκου ὀρμαθῆς ἀργυρῶν ἄλυσιδίων φερόντων εἰς τὰ ἄκρα ἀργυρᾶ νομίσματα καὶ κοράλλια.

(Ἔλεται ὁ ἐπίλογος καὶ ἡ βιβλιογραφία).

Γ. Ἰακ. Καλαϊδάκης

ΑΠΟ ΤΑ ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

ΟΙ ΔΑΚΤΥΛΙΟΙ

Πολλὰ ἐλέχθησαν περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν δακτυλίων. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἡ ἀρχὴ αὐτῶν κρύπτεται εἰς τοὺς μυθικοὺς χρόνους ὅπως δῆποτε ὅμως ἡ συνήθεια αὕτη μετεδόθη ἐξ Ἀσίας εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες πρῶτοι κατὰ πάσαν πιθανότητα ἐδακτυλοφόρησαν ἐν Εὐρώπῃ.

Παρκλείποντες τὰ λίαν μυθικὰ καὶ ἀπίθανα ἐρχόμεθα εἰς τὰς ἀγιογραφικὰς παραδόσεις.

Ἐν αὐταῖς λέγεται ὅτι ὁ Φαραὼ περιβαλὼν τὸν Ἰωσήφ μὲ πᾶσιν ἐξουσίαν ἐν Αἰγύπτῳ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν καὶ τὸν δακτύλιόν του.

Ἐπὶ τοῦ Μωϋσέως οἱ δακτύλιοι ἀναφέρονται ὡς ἐν ἐκ τῶν κοσμημάτων τοῦ Ἁαρὸν καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ.

Ἡ Ἰουδαῖα πορευομένη νὰ φονεύσῃ τὸν Ὀλοφέρνην εἶχε πλήρεις τοὺς δακτύλους δακτυλίων.

Ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ ὡς ἀρραβῶνες χρησιμεύοντες δακτύλιοι ἦσαν σιδηροί.

Τὸ παλαιὸν τῶν Ῥωμαίων δίκαιον ὤριζεν ὅτι δὲν ἔχει κύρος ἡ διαθήκη ἂν δὲν ἦνε ἐσφραγισμένη διὰ τῶν δακτυλίων ἐπτά μαρτύρων.

Οἱ πρεσβεῦται παρὰ Ῥωμαίους ἐφόρουσαν ὡς σημεῖον τῆς ἀρχῆς τῶν χρυσοῦν δακτύλιον εἰς τὸν μέσον δάκτυλον τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς.

Οἱ θριαμβεύοντες στρατηγοὶ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν Ῥώμην εἶχον χρυσοῦν στέφανον περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ σιδηροῦν δακτύλιον εἰς τὸν δάκτυλον. Οἱ Ῥωμαῖοι ἱππεῖς ἐφόρουσαν χρυσοῦν δακτύλιον. Ὁ Πλίνιος λέγει ὅτι οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ ἀνδραγαθήσαντες ἠδύναντο νὰ κοσμῶσι τὰς χεῖράς των μὲ χρυσοὺς δακτυλίους.

Λέγουσιν ὅτι ὁ Καῖσαρ θέλων ποτὲ νὰ ἐνθαρρύνῃ ἐν πολέμῳ τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας, ὕψωσε τὸν δάκτυλον, ἐκείνοι δὲ ἰδόντες τὸν χρυσοῦν δακτύλιον καὶ νομίζοντες ὅτι παρομοίους δακτυλίους ὑπέσχετο εἰς αὐτοὺς μετὰ τὴν νίκην, ἠγωνίσθησαν ἀνδρείως.

Οἱ Καρχηδόνιοι προσέθετον ἓνα δακτύλιον μετὰ ἐκάστην νέαν μάχην, ἧς ἠθέλον μετᾶσχει. Ὁ Πλίνιος λέγει ὅτι ἡ συνήθεια τοῦ νὰ φορῶσι οἱ ἄνθρωποι τὸν δακτύλιον εἰς τὸν παρήμεσον δάκτυλον τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι μία ἐκ τῶν φλεβῶν ἐκτείνεται μέχρι τῆς καρδίας. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον λέγεται ὅτι ἐνίστατο οἱ ἱατροὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς διέτασσαν τὴν χρῆσιν ὠρισμένων δακτυλιοῶν,

(α) Εἰς τὴν Κρητικὴν διάλεκτον λέγεται «ἀγζώτης» ἢ λέξις παράγωγα ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ἀγζί=στόμα.

(β) Μπιλεξίκια, λέξις τουρκικὴ=βραχιόλιον.

ὡς ᾄθην ἐπιδρώντων διὰ τοῦ δακτύλου ἐκείνου ἐπὶ τῆς καρδίας.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἡγάπα καὶ μετεχειρίζετο δακτυλίους, διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ διδάκτορες κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἐφόρουν πάντοτε δακτύλιον μὲ ἐρυθρὰν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ψήφον (πέτραν).

Καὶ κατὰ τοὺς παλαιότερους χρόνους καὶ κατὰ τοὺς ἔπειτα ἀκόμη, πολλαὶ δεισιδαιμονίαι συνεδέοντο πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν δακτυλίων. Ἐλέχθη π. χ. ὅτι ὁ ἀδάμας δυναμῶναι τὴν καρδίαν καὶ συντείνει εἰς τὸν καλὸν τοκετόν. Τὸ βρουβίνιον ὑποδοθεὶ τὴν ἀγνότητα. Ὁ ἀμέθυστος διαλύει τὴν μέθην. Ὁ σάπφειρος καθιστᾷ τινα ἀγαπητόν. Τὸ τοπάξιον κτευνάζει τὴν ἐξημμένην φαντασίαν καὶ τὴν ὀργήν. Ὁ ἀνθραξ καθαρίζει τὸν ἀέρα. Ὁ σμάραγδος συντριβεται εἰς τὸν δάκτυλον πρῶτον πρᾶδότης τὸ καθήκον.

Ὁ Μακρόβιος πιστεύει ὅτι ὁ κύριος σκοπὸς δι' ὃν κατὰ πρῶτον μετεχειρίσθησαν δακτυλίους οἱ ἄνθρωποι εἶνε νὰ σφραγίσωσι τὰ διάφορα αὐτῶν ἔγγραφα καὶ μάλιστα τὰς ἐπιστολάς των. Τὸ τοιοῦτον δύναται νὰ εἶνε ἀληθὲς διότι ἀρχαιοτάτη εἶνε ἡ συνήθεια τοῦ νὰ ἔχη ἐκάστη οἰκογένεια τὰ οἰκόσημά της ἐπὶ δακτυλιολίθου γεγλυμμένα, δι' οὗ ἐσφράγιζεν ἐπιστολάς, κιβώτια περιέχοντα πολυτίμη σκευή καὶ εἶ τι ἄλλο. Ὁ Κικέρων μάλιστα ἀναφέρει ὅτι ἡ μήτηρ αὐτοῦ διὰ δακτυλιολίθου ἐσφράγιζε τοὺς πολυτίμους οἴκους.

Ἀχαθ, ὁ βασιλεὺς τῆς Συμαρείας, σύζυγος δὲ τῆς Ἰεζαβήλ, ἐγκατέλιπε τὴν σφραγίδά του εἰς τὴν γυναϊκά του, ὅτε δὲ αὐτὴ ἠθέλησε νὰ φονεύσῃ τὸν Ναβὼθ, ἵνα ἀρπάσῃ τὴν οἰκίαν του, μετεχειρίσθη κρύφα ἐπὶ τοῦ ἔγγραφου τοῦ προτάσσοντος τὸν θάνατον αὐτοῦ τὴν σφραγίδα τοῦ Ἀχαθ.

Παρομοίως δὲ καὶ ὁ λάκκος τῶν Λεόντων, ἔπου ἐνεκλεισθῆ ὁ Δανιήλ, ἦτο ἐσφραγισμένος σφραγίδι βασιλικῆ.

Ὁ Πλίνιος, ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Στράβων καὶ ὁ Κικέρων ἀναφέρουσι τὸν δακτυλιολίθον τοῦ Σαμίου Πολυκράτους. Ἦτο τόσον εὐτυχὴς ὁ Πολυκράτης, ὥστε φοβούμενος μὴ διὰ τοῦτο τὸν φθονήσωσιν οἱ Θεοὶ ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν τὸν δακτύλιόν του, ὃν εἶχε περὶ πολλοῦ. Ἀλλὰ ἀλιεύς τις ἤγρευσε μέγαν ἰχθύν, ὃν ἐπώλησε πρὸς τὸν μάγειρον τοῦ τυράννου, οὗτος δὲ εὗρεν ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ ἰχθύος τὸν δακτυλιολίθον.

Τοῦ Ὀκταβίου ἡ σφραγὶς εἶχε γεγλυμμένην σφίγγα, τοῦ Μαικήνα βάτραχον καὶ τοῦ Πομπηίου λέοντα.

Ἐπὶ Ῥωμαίων ἡ πολυτέλεια εἶχε κατανήσει ὥστε τὰ χειμερινὰ δακτυλίδια νὰ εἶνε ἄλλα παρὰ τὰ θερινὰ, βαρύτερα δηλαδὴ καὶ μετὰ μεγαλυτέρων λίθων! Εἰς δακτύλιος δὲν ἤρκει, ἀλλ' ἐφόρουν μέχρι τριῶν εἰς ἕκαστον δάκτυλον, τοὺς ὁποίους καὶ συνέκρουον ὡς κροτάλια (Castagnettes) πρὸς ἔνδειξιν μεγαλοπρεπείας.

Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἐχάραττον εἰς τοὺς δακτυλίους των ἰχθύν, διότι ὡς γνωστὸν ὁ ἰχθύς ἦτο τὸ σύμβολον τοῦ Σωτῆρος, ἕνεκα τῶν γραμμάτων ἰχθύς, ἅτινα εἶνε τὰ ἀρχικὰ τῶν λέξεων Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Υἱὸς Σωτῆρ. Ὁ Πάπας σφραγίζει ἅπαντα τὰ ἔγγραφα του διὰ σφραγίδος, ἧτις ἔχει κεχαραγμένην τὴν εἰκόνα τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, ἀλιεύοντος ἐν λέμβῳ.

Οἱ ἐπίσκοποι τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας ἔχουσιν ἀμέθυστον λίθον εἰς τοὺς δακτυλίους των, δὲν σφραγίζουσιν ὅμως δι' αὐτοῦ. Διασημότετος δακτύλιος ἦτο ὁ τοῦ Γύγου. Περὶ τοῦ

Γύγου τοῦτου λέγει ὁ Πλάτων, ὅτι ἦτο ποιμὴν τοῦ βασιλέως τῆς Λυδίας, γενομένης δὲ ποτε βροχῆς πολλῆς καὶ σεισμοῦ συνέθη νὰ σχισθῆ ἡ γῆ καὶ νὰ γείνη χάσμα εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἴστατο. Ἰδὼν τοῦτο ὁ Γύγης καὶ θαυμάσας κατέβη καὶ εἶδε πολλὰ ἀξιοθαύμαστα πράγματα καὶ νεκρὸν ὑπερμεγέθη κείμενον ἐντὸς μεγίστου χαλκοῦ ἵππου. Εἶχε δὲ ὁ νεκρὸς χρυσοῦν δακτύλιον. Ὁ Γύγης παραλαβὼν τὸν δακτύλιον καὶ θέσας αὐτὸν εἰς τὸν δάκτυλόν του καὶ στρέψας τὴν σφενδόνην (πέτραν) εἰς τὰ ἔσω τῆς χειρός, ἐξῆλθεν. Ἐπανελθὼν μετὰ τῶν ἄλλων ποιμένων παρετήρησεν ὅτι οὗτοι ὠμίλουν περὶ αὐτοῦ ὡς περὶ ἀπόντος ἕως οὗ αὐτὸς ἐπιψηλαφῶν τὸν δακτύλιον ἔστρεφεν ἔξω τὴν σφενδόνην αὐτοῦ. Τότε ἐνόησε τὴν μαγικὴν δύναμιν τοῦ εὐρήματος. Ὅταν ἔστρεφε πρὸς τὰ ἔσω τὴν σφενδόνην τοῦ δακτυλίου ἐγίνετο ἀφανής.

Εἰς τὰς μαγείας τῶν μέσων αἰώνων ἐν πολλῇ χρήσει ἦτο ὁ χρυσοῦς δακτύλιος.

Ὁ συρμὸς ὀρίζει τὰ νῦν εἰς ποῖον δάκτυλον πρέπει τις νὰ θέσῃ τὸν δακτύλιον, πλὴν τοῦ συζυγικοῦ δακτυλίου, ὅστις τίθεται συνήθως εἰς τὸν παράμεσον τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Ἐνίστε μεταχειρίζονται μαγνητισμένους δακτυλίους, οἵτινες λέγουσιν ὅτι προφυλίττουσιν ἀπὸ τῆς κεφαλαλγίας, ἢ σιδηροῦς, εἰς τινα μέρη, ὡς ἀλεξιτήριον κατὰ τῆς λύσης.

Υπάρχουσι δὲ καὶ κατὰ χώρας παντοῖαι ἄλλαι συνήθειαι ἀποδλέπουσαι εἰς τὸ περιεργότατον τοῦτο, ἀρχαιότατον καὶ ἱστορικώτατον κόσμημα τοῦ ἀνθρώπου.

ΛΑΤΥΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ ΕΝ ΨΕΙΡΑΙ ΚΑΙ ΜΟΧΛΩΙ

Εἰς τὴν Ἄνωτ. Διεύθυνσιν τῆς Παιδείας ὁ ἔφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Γ. Χατζηδάκις ὑπέβαλεν ἑκθέσιν περὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν, αἵτινες ἐνηργήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς ἐν Ἀμερικῇ Τρανσυλβανίας ἐν τῇ νησιδὶ Ψεῖρα.

Κατὰ ταύτας ἀπεκαλύφθη συνοικισμὸς πανάρχαιος τῆς πρώτης περιόδου τῆς τελευταίας Μινωτικῆς ἐποχῆς. Ὁ συνοικισμὸς ἀπετέλει χωρίον κατέχον ἔκτασιν 8 χ. τετ. μ. παρὰ τὴν παραλίαν τῆς νησίδος, τὴν βλέπουσαν πρὸς τὴν παρὰ τὸ χωρίον Καβοῦσι τῆς Ἱεραιέτρον ἀκτῆν. Αἱ ἀποκαλυφθεῖσαι οἰκίαι σώζονται εἰς ὕψος 1—2 μέτρων, σύγκεινται συνήθως ἀπὸ 3 μικρὰ διαμερίσματα καὶ ὁμοιάζουσι ἐν γένει πρὸς τὰς ἀνακαλυφθείσας εἰς τὰ Γουρνιά. Ἐπίσης αἱ ὁδοὶ τοῦ χωρίου εἶνε στεναὶ καὶ ἅπασαι ἔχουσι πυκνὰς βαθμίδας. Οὐδὲν οἰκοδόμημα ἀνευρέθη δυνάμενον νὰ ὑποτεθῆ ὡς κατοικία ἡγεμόνος ἢ ἀνάτορον. Κινητὰ εὐρήματα εὐρέθησαν πολλὰ καὶ μεγάλου ἐνδιαφέροντος, ἰδίως πήλινα καὶ λίθινα, χάλκινα δὲ ὀλίγιστα, 60 λίθινα ἄγγεα ἐκ σταειτίου, τῶν γνωστῶν κρητικῶν σχημάτων, 12 μεγάλα λυχνία ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου καὶ 3 ἐκ τιτανολίθου πορφυρόχρον καὶ πᾶμπολλα πήλινα τεθραυσμένα, τρεῖς πῖθοι πήλινοὶ μικροὶ καὶ ἀμφορεῖς μὲ τρεῖς-λαβὰς ἐκ τῶν λεγομένων τοῦ ρυθμοῦ τῶν ἀνακτόρων, εἰς τεμάχια ὅμως, ἅτινα συναρμολογούμενα θάποτελέσωσι ἄγγεα πλήρη πολλοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν καλλίστην αὐτῶν διακόσμησιν.

Ἐν τῇ νησιδὶ ἐπίσης ἀνεκάλυψεν ὁ κ. Seager ἄρκετοὺς

τάφους περί τούς 15 παλαιότητας, ἀρχαιότερους τοῦ συνοικισμού ἤτοι τῆς πρώτης Μινωϊκῆς ἐποχῆς. Οἱ τάφοι οὗτοι εἰσιν ἄπλοϊ, ἐπιμήκεις βόθροι, ἐν οἷς ἐθάπτοντο οἱ νεκροί, τινές ἐξ αὐτῶν ἔχουσι τὰς παρεῖας ἐπενδεδυμένους διὰ μεγάλων πλακῶν καὶ κάλυμμα ὁμοίως. Τὰ εὑρεθέντα κτερίσματα εἰσι μικρὰ πηλίνα ἀγγεῖα, χάλκινα μαχαίρια καὶ τινα ἐργαλεῖα τέχνης, ἐπίσης χάλκινα.

Εὑρέθησαν ἀκόμη καὶ ψῆφοι περιδεραιοῦ ἐκ χρυσοῦ περι τὰς 10 καὶ ἄλλαι ἐκ διαφόρων λίθων ὅσον κρυστάλλου, σαρδίου καὶ στεατίτου.

Καὶ ἐν τῇ νησίδι Μόχλω δ κ. Seager ἀνεκάλυψεν ἕνη συγχρόνου συνοικισμού πρὸς τὸν τῆς Ψείρας, εὔρε δὲ ἀγγεῖα πολλοῦ λόγου ἄξια ἐν οἷς καὶ ἀμφορέα τοῦ τυθμοῦ τῶν Ἀνακτόρων, ὅστις ἀφοῦ συναρμολογηθῆ θὰ εἶναι ὁ κάλλιστος τῶν ἐν τῷ Κρητικῷ Μουσείῳ εὑρισκομένων.

Αἱ ἐργασίαι διεκόπησαν ἵνα ἐπαναληφθῶσι τὸ ἐπόμενον ἔτος.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Οἱ Φιλισταῖοι κατήγοντο ἐκ τῶν Χασλουχεῖμ, ἀπογόνων τοῦ Μεσραῖν (Γενέσεως Γ'. 13—14). Οἱ δὲ Χασλουχεῖμ κατὰ τινὰς μὲν τὴν κάτω Αἴγυπτον, κατ' ἄλλους δὲ τὴν Κυρηναϊκὴν Πεντάπολιν ἐξ ἀρχῆς κατόκησαν, ἦτις τὸ μὲν, μικρὸν ἀπέχετο τῆς Αἰγύπτου, ἐν ἣ κατόκουν οἱ υἱοὶ Μεσραῖν, τὸ δέ, ἀπέναντι ἔκειτο τῆς Κρήτης ἢς τὸ ἀκρωτήριον τὸ καλούμενον Κριοῦ Μέτωπον ἀπὸ τοῦ ἐπίνειου τῶν Κυρηναίων μόλις χιλίων σταδίων διάστημα κατὰ τὸν Στράβωνα (4) διεχώριζε. Πλὴν δὲ τούτου κατὰ τὸν αὐτὸν γεωγράφον καὶ τὸν Πλίνιον, μέγα ἐμπόριον ἔκπαλαι μεταξὺ Κρήτης καὶ Κυρήνης ἐγένετο. Ὅστε μετὰ πολλῆς τῆς πιθανότητος εἰκάζομεν, ὅτι ἀποικία τινὲς τῶν Χασλουχεῖμ ἐκ Κυρήνης μετέβησαν εἰς τὴν Κρήτην, καὶ θεκίθεν εἰς τὴν γνωστὴν παραλίαν χώραν τῆς Παλαιστίνης.

Οἱ κυριώτατοι δὲ λόγοι, ἐφ' ὧν ἡ εἰκασία αὕτη ἐρειδομένη ἀληθῆς ἀποδεικνύεται, εἰσιν οἱ ἀκόλουθοι τέσσαρες. Α') Ἡ μεγάλη ὁμοιότης πολλῶν παρὰ Κρησὶν ὀνομάτων πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς Ἀγίας Γραφῆς τοῖς Φιλισταῖοις ἀποδιδόμενα. Β') Ἡ μεγάλη ἀρχαιότης τῶν Κρητῶν, ὁ πληθυσμὸς, ἡ ἀκμὴ καὶ δύναμις αὐτῶν, κατὰ τοὺς παναρχαίους χρόνους, κατ' οὓς πολλὰς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν στέλλειν ἀποικίας ἠδύναντο. Γ') Ἡ ὑπάρχουσα ὁμοιότης μεταξὺ τῶν δύο λαῶν ἐν τε τῇ γλώσσῃ, τοῖς ἥθεσι, τοῖς ὄπλοις καὶ τοῖς πολιτεύμασι, καὶ Δ') Ἡ ταυτότης σχεδὸν τῆς θρησκείας παρ' ἀμφοτέροις τοῖς ἔθνεσιν. Ἐκ τῆς λεπτομεροῦς τῶν λόγων τούτων ἀναπτύξεως ἀρκούντως πιστεύομεν πεισθῆσονται οἱ πάντες περὶ τῆς ἀληθείας τῆς εἰρημένης ὑποθέσεως.

(1) «Κεῖται δὲ τὸ τῶν Κυρηναίων ἐπίνειον κατὰ τὸ ἐσπέριον ἄκρον τῆς Κρήτης, τὸ τοῦ Κριοῦ Μέτωπον, ἐν διάρματι χιλίων σταδίων». [Στράβ. ΙΖ'.].

Α') Τὸ κύριον ὄνομα τῶν Φιλισταίων οὐκ ἦν αὐτὸ τὸ Φιλιστήν, ὅπερ οἱ Ο'. μεταφρασταὶ τῆς Ἀγ. Γραφῆς, ἀεποτε σχεδὸν διὰ τοῦ ἐπιθέτου ἀλλόφυλοι μεταφράζουσιν, ἀλλὰ τὸ Κερεθίμ, ὅπερ ἀποδίδουσιν αὐτοῖς ὁ Ἰεζεκιήλ (), ὁ Σοφονίας () καὶ ἡ Α' τῶν Βασιλειῶν (3), ἐν ἣ ἀναγινώσκομεν ὅτι οἱ Ἀμαληκεῖται ἐπελθόντες ἐδήλωσαν τὰ μεσημβρινὰ τῆς χώρας Φιλεθί [ἄλλ. γράφει, Κερεθί], ἤτοι τῶν Φιλισταίων, καὶ ἐλόντες ἐνέπρησαν τὴν πόλιν αὐτῶν Σεκελάκ. Πρὸς τούτοις ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ βασιλεῖς Ἰουδα εἶχον ἐν τῇ φρουρᾷ αὐτῶν καὶ Φιλισταῖους, οὓς ἡ Β' τῶν Βασιλειῶν Κερεθί καὶ Φελεθί ὀνομάζει (4). Τὰ δὲ ἐν Ἑβραϊκῷ κειμένῳ ἀπαντῶντα Κερόθ καὶ Κερεθίμ οἱ Ο' διὰ τῶν, Κρήτη καὶ Κρήτες μετέφρασαν. Οὕτως ἀναγινώσκομεν παρὰ μὲν τῷ Ἰεζεκιήλ, «ἐξολοθρεύσω Κρήτας» (5). Παρὰ δὲ τῷ Σοφονίᾳ «πάροικοι Κρητῶν». (6) καὶ, «Καὶ ἔσται Κρήτη νομὴ ποιμνίων». [ὁ αὐτὸς ἀτόθι]. Ἐν τοῖς γραφικοῖς δὲ τούτοις χωρίοις ἀδιστάτως ἐννοητέον ὑπὸ τὰ ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ κειμένῳ Κερόθ καὶ Κερεθίμ καὶ ὑπὸ τὰ ἐν τῇ μεταφράσει τῶν Ο', Κρήτη καὶ Κρήτες τὴν τῶν Φιλισταίων καὶ αὐτοὺς τοὺς Φιλισταῖους.

Ἄλλὰ ζητητέον ἤδη καὶ ἐν Κρήτῃ ὀνόματα ὁμοιότητά τινα πρὸς τὸ Κερόθ, Κερεθ, Κερεθίμ ἔχοντα.

Τὴν αὐτὴν ἀρχὴν πρὸς τὸ Κερόθ, Κερεθ, καὶ Κερεθίμ, φαίνονται ἔχοντα τὸ ἀρχαιότατον τῆς Κρήτης ὄνομα, Κοροῖτις, τὸ τῆς ἀρχαιοτάτης καὶ διασήμου αὐτῆς πόλεως Ἀ-

(1) «Διὰ τοῦτο τὰ δε λέγει Κύριος Ἰδοῦ ἐγὼ ἐκτείνω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐξολοθρεύσω Κρήτας [τὸ Ἑβρ. Κρετίμ], καὶ ἀπολώ τοὺς καταλοίπους τοὺς κατοικοῦντας τὴν παραλίαν.» [Ἰεζεκιήλ ΚΕ'. 16].

(2) «Οὐαὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης πάροικοι Κρητῶν [τὸ Ἑβρ. Κρετίμ], λόγος Κυρίου ἐφ' ἡμᾶς, Χανανά, γῆ ἀλλοφύλων, καὶ ἀπολώ ὑμᾶς ἐκ κατοικίας». [Σοφον. Β'. 5].

(3) «Καὶ ἡμεῖς ἐπεθέμεθα ἐπὶ τὸν ὄτον τοῦ Χερεθί [Χελεθί], καὶ ἐπὶ τὰ τῆς Ἰουδαίας μέρη, καὶ ἐπὶ νότον Χελούβ, καὶ τὴν Σεκελάκ ἐνεπυρίσωμεν ἐν πυρὶ». [Α'. Βασιλ. Α'. 14].

(4) «Καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ, ἀνὰ χεῖρα αὐτοῦ παρήγον, καὶ πᾶς Χερεθί καὶ πᾶς Φελεθί, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τῆς ἐλαίας ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς παρεπορεύετο ἐχόμενος αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν κτλ.». [Β'. Βασιλ. ΙΕ'. 18].

(5) «Τάδε λέγει Ἄδωναι Κύριος, καὶ ἐξολοθρεύσω Κρήτας καὶ ἀπολώ τοὺς καταλοίπους τοὺς κατοικοῦντας τὴν παραθαλασσίαν, καὶ ποιήσω ἐν αὐτοῖς ἐκδικήσεις μεγάλας ἐν ἐλιγμοῖς θυμοῦ». [Ἰεζεκιήλ κεφ. ΚΕ'. 16]. «Πέρσαι, καὶ Κρήτες, καὶ Ἀύδιοι, καὶ Λίβυες, καὶ πάντες οἱ ἐπίμικτοι, μαχαίρα πεσοῦνται». [ὁ αὐτὸς Α'. 5].

(6) «Οὐαὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης, πάροικοι Κρητῶν καὶ ἀπολώ ὑμᾶς ἐκ κατοικίας καὶ ἔσται Κρήτη νομὴ ποιμνίων καὶ μάνδρα προβάτων». [Σοφον. Β'. 5—6].

πέρας μετὰ τοῦ λιμένος Κισάμου (1), τὸ τῆς Γορτύνης, τὸ τοῦ ποταμοῦ Καράτου (2) καὶ τὸ τοῦ ὄρους Τιτύρου (3). Πρὸς δὲ τούτοις ἔθνος ἐπισημότατον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εὐρίσκομεν ἐν Κρήτῃ τοὺς Κυδωνίους, ὧν τοῦνομα τὴν αὐτὴν ἔχει σημασίαν πρὸς τὸ Καρθόρ, ὅπερ Ἑβραϊστὶ σημαίνει ροῖδιον, κυδώνιον. Ἀλλὰ καὶ ἕτερον ὄνομα τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀποδιδόμενον, τὸ Κυπάρισσος, δι' ἣν εἶχεν ἴσως πλησμονὴν κυπαρίσσων κατὰ τὸν Πλίνιον. [«Cypressus . . huic patria insula Creta» Πλίν. βιβλ. ΙΣΤ'.] πολὺ πλησιάζει πρὸς τὸ Καρθόρ. Τέλος, τὸ ὄνομα Φελεθὶ ἀποκαλύπτεται ἐν τῷ ὀνόματι πόλεως τινος ἐν Κρήτῃ καλουμένης Φαλάσαρον ἢ Φαλάσαρνα (4), καὶ ἐν τῷ τοῦ Πλούτου, ὅστις κατὰ τὸν Διόδωρον ἐν Τριπόλῳ (3) τῆς Κρήτης ἐγεννήθη. «Πλούτον δὲ γενέσθαι φασὶν ἐν Τριπόλῳ Κρήτης ἐκ Δήμητρος καὶ Ἰασώνος». [Διόδωρ, Σικελ. Β'. 77].

[Ὅρα πλατύτερον καὶ «Εὐαγγελικὸν κήρυκα», Ἐκκλησιαστικὸν περιοδ. σύγγραμμα «Ἀθῆναι» Πραγματεία «περὶ καταγωγῆς τῶν ἀρχ. κατοίκων τῆς Παλαιστίνης κτλ. ὑπὸ Ἱερων. Μυριανθέως, ἔτος Η'. 1 Ἰανουαρίου 1864. ἀριθ. 1 σελ. 1—11—22].

(1) «Διέχει δ' (ἢ Κυδωνία) ἑκατέρως τὸ ἴσον τῆς Κνωσσῶ καὶ τῆς Γορτύνης οἶον ὀκτακοσίους σταδίους, Ἀπτέρας δὲ ὀγδοήκοντα . . Ἀπτέρας δὲ ἐπίνειον ἔστι Κίσαμος». [Στράβ. Ι.] καὶ ὁ Σκύλαξ «πρὸς βορρᾶν δὲ Ἄνωκ Πτερέα χώρα» ἐνθα ὁ σχολιαστὴς σημειοῖ τάδε: «Ἡ δὲ πόλις αὕτη ἐκκαλεῖτο Ἀπτερα, παρὰ τὸ ἐκεῖ τὰ πτερά νικηθείσας ἀποβαλεῖν τὰς Σειρήνας».

(2) «Πόλεις δ' εἰσὶν ἐν Κρήτῃ πλείους μὲν, μέγισται δὲ καὶ ἐπιφανέσταται τρεῖς, Κνωσσός, Γόρτυνα, Κυδωνία» καὶ Ἐκαλεῖτο δὲ ἡ Κνωσσός Καίρατος, τὸ πρότερον, ὁμώνυμος τῇ παραρρέοντι ποταμῷ». [Στράβ. ἐνθ' ἀνωτέρω]. Καὶ παρὰ Καλλιμάχῳ δ' ἐν ὕμνῳ εἰς Ἄρτεμιν, ὁ Καίρατος μνημονεύεται. [44—45].

»Χαῖρε δὲ Καίρατος ποταμός, μέγα χαῖρε δὲ Τηθὸς οὐνεκα θυγατέρες Λητωίδι πέμπεν ἀμορβούς».

ΣΗΜ. Παύλου Γ. Βλαστοῦ. Προσθετέον εἰς ταῦτα καὶ ἀρχαιότατον νόμισμα τῆς Κρήτης αυτόνομον, τὸ ὅποιον ἐξ ἑνὸς μέρους ἔφερε κεφαλὴν ἀκτινωτῆν τῆς Ἀρτέμιδος καὶ με φέρετραν ὀπίσθεν τῆς ράχους, ἀφ' ἑτέρου δὲ μεταξὺ δύο σιδηρῶν λογγῶν ἐντὸς στεφάνου ἐκ μυρσίνης τὰ ἐξῆς. «ΚΑΙΡΑΙΤΑΝ». [ὄρα Ἀκριβῆς περιγραφ. Κρήτης. Δάππερ. Μεταφρ. Μ. Βερνάρδου σελ. 347, ἀριθ. 43—44, τῆς πόλεως Ὁαξοῦ.

(3) «Τῆς μέντοι Κυδωνίας ὄρος ἐστὶ Τίτυρος, ἐν ᾧ ἱερὸν ἐστὶ οὐ Δικταῖον ἀλλὰ Δικτύναιον». [Στράβ. ἐνθ' ἀνωτέρω].

(4) «Πρὸς ἐσπέραν δ' ὄμοροι τοῖς Κυδωνίοις Πολυρρήνιοι . . . ἀπέχουσι δὲ τῆς θαλάσσης ὡς τριάκοντα σταδίους, Φαλάσαρνης δὲ ἐξήκοντα». Καὶ ὁ Σκύλαξ «ὡς ἀκρωτέρω ἐστὶ πρώτη πόλις πρὸς ἥλιον δυσόμενον ἢ προειρημένη Φαλάσαρνα», καὶ ἄλλοι δὲ συχνοὶ τῆς πόλεως ταύτης μνημονεύουσιν, οὓς παραλείπομεν ἐνταῦθα.

Η. Γ. ΒΛΑΣΤΟΣ

Α Η Λ Ω Σ Ι Σ

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἐκ τῶν συνδρομητῶν ἡμῶν μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι ἠλλάξαν διαμονὴν μετὰ τὸ πέραν τῶν ἐξετάσεων νὰ γνωρίσωσιν ἡμῖν τὴν διεύθυνσιν τῶν ὅπως τοῖς ἀποστέλλεται τὸ φυλλάδιον ἢ ὁ ἄλλως θὰ μένη ἐν τῷ Γραφείῳ

• Η ΕΔΡΑ ΤΟΥ Α' ΑΡΜΟΣΤΟΥ ΕΜΜ. ΤΟΜΠΑΖΗ

Κατὰ τὴν μεγάλην τοῦ γένους ἐπανάστασιν ἡ Κρήτι ὑπόσασα τὴν σημαίαν τῆς ἀνεξαρτησίας μετέσχεν, ὡς γνωστόν, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦ ἀγῶνος. Ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης, ὅστις κατελθὼν εἰς Ἑλλάδα, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀνέλαβε τὴν ἀνωτάτην διεύθυνσιν τῶν στρατιωτικῶν, ἀπέστειλε κατ' ἀρχάς ὡς διοικητὴν τῆς νήσου τὸν Ἀφεντούλην, οὗτινος ἀποτυχόντος καὶ ἀνακληθέντος ἀπεστάλη ὁ ἐξ Ὑδρας Ἐμμ. Τομπάζης. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ οἱ Κρήτες θριαμβευτικῶς περιῆγον τὰ νικηφόρα αὐτῶν ὄπλα ἀνὰ τὴν ὑπαίθρου χώραν, ἧς ἡ τελειωτικὴ ἀπελευθέρωσις συνεπληρώθη, ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ νέου διοικητοῦ διὰ τῆς ἀλώσεως τῶν φρουρίων Κισάμου καὶ Κανδάνου.

Οὕτω δὲν ὑπελείπετο πλεον, εἰ μὴ ἡ ἀλώσις τῶν φρουρίων τῶν τριῶν πόλεων καὶ ἡ Κρήτι θὰ ἦτο ἐντελῶς ἐλευθέρη. Δυστυχῶς ὁ Τομπάζης, ἀντὶ νὰ προβῇ ἀμέσως εἰς τὴν πολιορκίαν τούτων, ἠσχολήθη περὶ τὴν σύνταξιν πολιτεύματος τῆς νήσου.

Συνεκάλεσεν ὅθεν τοὺς Κρήτας εἰς συνέλευσιν εἰς τό, ὡς κεντρικὸν θεωρηθέν, χωρίον Ἀρχοντικὴν, νῦν Ἀρχοῦδαιναν, τῆς ἐπαρχίας Ρεθύμνης, ὅπερ κείμενον ἐπὶ τῶν δυτικῶν ὄριον ταύτης, ἔχει πρὸς Ν. τὰ ερείλια τῆς ἀρχαίας πόλεως Λάππας.

Ἀπετέλει δ' ἡ περιφέρεια τοῦ χωρίου ταύτου ἐπὶ τῆς ἐνετικῆς ἐποχῆς τὴν περιουσίαν πλουσίου τινὸς ἀρχοντος Ἐνετοῦ, ἐξ οὗ ἀναμφιβόλως ἔλαβε κατόπιν καὶ τὸ ὄνομα Ἀρχοντικὴ. Τὴν ἑαυτοῦ κατοικίαν εἶχεν οἰκοδομήσει ὁ ἀρχων οὗτος εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ χωρίου με σχεδίων ἐνετικόν. Εἰσήγε δ' εἰς ταύτην, τῆς ὁποίας μέρος μετεποιήθη ἐπὶ τῆς Τουρκικῆς κατοχῆς εἰς Τζαμίον, μεγάλη καὶ κυλοτερῆς λιθίνη κλίμαξ, ἧς σώζονται εἰσέτι βαθμιδῆς τινες. Ἐπιγραφὴ οὐδεμίαν σώζεται, καὶ μόνον ἡ συνοικία αὕτη ἐξακολουθεῖ καὶ μέχρι σήμερον νὰ ὀνομαζῆται Μπαροτσιανά, ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχοντος θὰ ἦτο Barocius, σχετικὸν πρὸς τὴν λατινικὴν ἐπιγραφὴν, ἧς διατηρεῖται ἔτι καὶ νῦν ἐπὶ τινος κρήνης τοῦ χωρίου Ρουστικῶν.

Ὅτε βραδυτέρον ἡ Κρήτι περιῆλθεν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν Γεννίσαρος τις ὀνομαζόμενος Κάμπλλης κατέλαβε τὸ χωρίον, καταστήσας αὐτὸ περιουσίαν του. Εὐρῆκε δὲ τότε ἐν αὐτῷ δύο χριστιανικὰς οἰκογενεῖας τὴν τῶν Μοδάτσων, καὶ τὴν τῶν Ἀσπρέων, ἐξ ὧν ἡ μὲν πρώτη ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ πρώτου οἰκητοῦ ἀρχοντος Ἐνετοῦ, οἰκοῦντων περὶ τὸ οἶκημα τούτου καὶ ἀποτελούντων τὴν ὡς ἄνω συνοικίαν Μπαροτσιανά, ἡ δὲ δευτέρα κατήχησε μὲν καὶ αὕτη ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν Ἐνετῶν, πάντοτε ὅμως μεταγενεστέρως τῆς πρώτης. Ἡ οἰκογένεια τῶν Ἀσπρέων εἶχεν οἰκοδομήσει καὶ αὕτη οἰκοδόμημα ἐνετικῶν

σχεδίου εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ χωρίου, τὸν πύργον τῶν Ἀσπρέων.

Ἐν τῷ πύργῳ τούτῳ τῶν Ἀσπρέων, ὅστις ἐσώζεται καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 182', κατόκησεν ὁ, ὡς πρῶτος ἀρμοστής δυνάμενος νὰ θεωρηθῆ, Ἐμμ. Τομπάζης, καὶ ἐν αὐτῷ, ὡς ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου παραδίδεται, ἐγένοντο αἱ συνεδριάσεις τῆς πρώτης τῶν Κρητῶν Συνελεύσεως πρὸς ἐκπόνησιν πολιτεύματος. Σώζεται δὲ τοῦ οἰκήματος τούτου ὀλόκληρος σχεδὸν ἡ βόρειος πλευρά, ἐξ ἧς δείκνυται ὅτι ἦτο τριώροφον. Εἶχε δὲ καλέσει ὁ Τομπάζης ἐν τῇ Συνελεύσει τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Κρητῶν ἀόπλους, ἀλλ' οἱ Σφακιανοὶ ἔχοντες πρότερον ἔριδας πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν Ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν κατηλθόν ἔνοπλοι, ὑπερ ἐγένετο παραίτιον ἀρετῶν σκανδάλων μεταξὺ τῶν πληρεξουσίων.

Ἡ μετωνυμία τοῦ χωρίου ἀπὸ Ἀρχοντικῆς εἰς Ἀρκουδαιανὰν ἐγένετο ἐπὶ τῶν Τούρκων κατὰ τινα μὲν παράδοσιν ὑπὸ τοῦ Γεννιτσάρου Σαράτσογλου οἰκοῦντος ἐν Ἀποκορώνῳ καὶ ἐρίζοντος πρὸς τὸν Κάμπαλλην, κατ' ἄλλην δὲ τὴν καὶ ὀρθοτέραν ἢ μετωνυμία αὕτη ἦτο συνέπεια τῆς καταλήψεως τούτου ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὁπότε τρόπον τινα ἢ Ἀρχοντικὴ ἐγένετο Ἀρκουδαιανὰ.

Μέλαμπες τῇ 22 Ἰουλίου 1907

Σ. Π. ΦΩΤΑΚΗΣ

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΣΥΛΛΕΧΘΕΝΤΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ

ὑπὸ ΝΙΚ. ΑΝΤ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ Δικηγόρου

«Γ' ἀποφθίγματα ἀγράφου φωνῆς
ἔστιν εὐστοχίματα».

Διογένης Λαέρτιος

[Συνίγεται ἐκ τῶν προηγουμένων]

341. Τὰ ὠραιότερα δῶρα, ἅτινα ὁ θεὸς ἔκαμεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἶναι τὸ νὰ λέγῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ κάμνῃ καλὸν εἰς τοὺς ἄλλους.

342. Ὁ μὴ γνωρίζων νὰ ἦνε οὔτε πατήρ, οὔτε σύζυγος, οὔτε υἱός, οὔτε φίλος, δὲν εἶναι ἀνὴρ ἐνάρετος.

343. Ὁ θάνατος εἶναι ὀλιγότερον φρικώδης ἢ ὅσον τὸν φανταζόμεθα· εἶνε φάσμα, τὸ ὁποῖον μακρόθεν μᾶς τρομάζει καὶ τὸ ὁποῖον ἐξαφανίζεται, ὅταν πλησιάσωμεν αὐτό.

344. Ὅσον περισσότερο συνέρχεται τις εἰς ἑαυτόν, τόσον περισσότερον ἀναγινώσκει τὰς λέξεις ταύτας γεγραμμένας ἐν τῇ διανοίᾳ του: ἔσο δίκαιος καὶ θὰ ἦσαι εὐτυχής.

345. Ἡ ἀγνωμοσύνη εἶνε ἐγκλημα τοσοῦτον ἐπονεϊδιστον, ὥστε οὐδέποτε εὐρέ τις ἄνθρωπον θέλοντα νάναγνωρῆσιν, ὅτι εἶνε ἔνοχος αὐτῆς.

346. Τὸ κακολογεῖν τοὺς ἀπόντας εἶνε ἔργον ἀπρεπές.

347. Οὐδέποτε εἶνε τις τοσοῦτον εὐτυχής καὶ τοσοῦτον δυστυχής, ὅσον φανταζόμεθα αὐτόν.

348. Ἡ ὀκνηρία καὶ ὁ ὑπερβολικὸς ἔρως πρὸς τὰς ἡδονὰς σύρουνσιν ὀπισθεν αὐτῶν πάντα τὰ ἐλαττώματα.

349. Ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἠγνόουν καλῶς τὸ συμφέρον αὐτῶν, δὲν ἦθελον διαπράττει κακὰς πράξεις, διότι ἡ θλίψις ἢ ἡ τύψις τοῦ σινειδότης παρακολουθοῦσιν αὐτὰς πάντοτε.

350. Δὲν ὑπάρχει ἐλάττωμα, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἔχη ψευδῆ ὁμοιότητα πρὸς τινα ἀρετὴν.

351. Ὁ ἀσθενὴς τὸν χαρακτήρα πατῆρ δὲν δύναται ν' ἀποφασίσῃ νὰ τιμωρήσῃ τὰ τέκνα του καὶ ὅταν ἀκόμη εἶνε ἔνοχος.

352. Ὁ συνετὸς εἶνε ἀκλόνητος, αἱ τρικυμῖαι μυκῶνται περὶ αὐτὸν χωρὶς νὰ δύνανται νὰ τὸν ταράξωσιν.

353. Τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἐνθυμεῖται τις καλύτερον, εἶνε ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα μετὰ κόπου ἔμαθε.

354. Τὸ ἀληθὲς μέσον τοῦ νάπατάται τις συχνὰ εἶναι τὸ νὰ νομίζῃ ἑαυτὸν εὐφρέστερον τῶν ἄλλων.

355. Οἱ κακοὶ ταχέως χάνουσι τὴν ἀνάμνησιν τῶν εὐεργειῶν, ἃς ἔλαβον.

356. Τοιαύτη εἶνε ἡ δύναμις τῆς δικαιοσύνης, ὥστε ἡ ἀρετὴ αὕτη ἀγαπᾶται καὶ ὑπ' αὐτῶν ἀκόμη τῶν διεστραμμένων ἀνθρώπων.

357. Τὰ ἀνήσυχα πνεύματα φανιάζονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ πράγματα ὅλος διαφόρος παρ' ὅτι εἶνε.

358. Εἰς οὐδὲν λογίζονται οἱ ἔπαινοι οἱ διδόμενοι εἰς τοὺς βασιλεῖς καθ' ὃν χρόνον βασιλεύουσιν ἐφ' ὅσον οἱ ἔπαινοι οὗτοι δὲν ἐπαναλαμβάνονται ἐπὶ τῶν μεταγενεστέρων βασιλειῶν.

359. Τὸ ἐνδόμυχον αἶσθημα τῆς φυσικῆς ἰσότητος εἶνε ἡ πηγὴ, ἐξ ἧς προέρχεται ἡ ἀληθὴς εὐγένεια.

360. Ἡ ἀνάγνωσις χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ κοσμήσῃ τὸ πνεῦμα, ὀνθυμίσῃ τὰ ἦθη καὶ μορφώσῃ τὴν κρίσιν.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΙ ΝΟΣΟΙ ΤΩΝ ΚΥΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΟΔΟΝΤΑΣ

Τὰ συμπτώματα τῆς ἀσθενείας.—Ἡ διάγνωσις τῶν λατρῶν —
Τὰ εἶδη τῶν νόσων.—Ἡ συμπεριφορὰ τῶν σκύλων πρὸς
τοὺς λατρούς.

(Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ)

Τὸ ὅτι τὰ ζῶα δὲν δύνανται καθὼς οἱ ἄνθρωποι νὰ φανερώσωσι διὰ τῶν λόγων τὰς δδύνας τῶν καθιστῆ δύσκολον τὸ νὰ δυνῆθῃ τις νὰ ὀρίσῃ ποῖον μέρος τοῦ σώματος αὐτῶν ἔχει προσβληθῆ. Δὲν εἶναι δὲ σπανία ἡ σύμπτωσις νὰ κατορθώσῃ τις νὰ διαγνώσῃ ἀσθενείαν ἔδρευούσαν εἰς κρύφιόν τι μέρος καὶ μάλιστα, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ καὶ φάρμακον. Τοῦτο συμβαίνει ἰδίως ὅταν πρόκηται περὶ ἀσθενειῶν τῶν ὀδόντων τῶν κυνῶν. Τὰ συμπτώματα τοῦ πονοδότου δὲν εἶναι τόσον ἀκριβῆ ὥστε ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ δώσωσι νὰ ἐννοηθῆ ἢ τοιαύτη νοσος.

Οι κύνες αποκρίπτονται τὴν ἀσθένειάν των καὶ ἀπα-
τῶσι τοὺς ἰατροὺς, ἀφ' ἐνὸς μὲν διότι οἱ πόνοι εἶνε ἐσω-
τερικοὶ καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τὴν ἀπέχθειαν τῶν κυνῶν εἰς τὸ
νὰ ἀφεθῶσι πρὸς ἑξέτασιν, ἐὰν μάλιστα ἢ ἐξέτασις αὐτὴ
ἀναζητῆ νὰ ἀναλύσῃ τὸν ὀδοντόπονον τῶν τοιούτων ζῴων.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἔμαθον νὰ παρέχωσιν ἰδιαί-
τερόν τι ἐνδιαφέρον διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ὀδόντων τῶν
κυνῶν, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν παρ' ἡμῶν ἑκατοντάδες λιποψυ-
χούντων τοιούτων ἐκ τῆς στριχνίνης τῆς δημαρχίας προσ-
ελκύουσι ἀδιάφορον τὸ βλέμμα τῶν διαβατῶν!

Οἱ Ἀμερικανοὶ πρῶτοι ἐμελέτησαν τὸν τρόπον τοῦ νὰ
θεραπεύωσι τοὺς ὀδόντας τῶν κυνῶν καὶ τὸν ἔθιμαν εἰς
πρακτικὴν ἐφαρμογὴν. Εἰς τὰς κτηνιατρικὰς σχολὰς ὑπάρ-
χουσι εἰδικὰ παραδόσεις διὰ τὴν ὀδοντοιατρικὴν, καὶ οἱ
μαθηταὶ αὐτῶν φέρουσι τὸ ὄνομα, ἰατροὶ τῆς **κτηνια-
τρικῆς ὀδοντοιατρείας**.

Καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ προσεὶ δίδεται εἰδικόν τι ἐνδιαφέρον εἰς
τὰς μελέτας ταύτας. Εἰς τὴν Γερμανίαν ἐπίσης γίνονται
ἰδιαίτεροι μελέται εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς κτηνιατρικῆς
χειρουργίας.

Διὰ τοῦτο εἶνε βέβαιον ὅτι οἱ εἰδικοὶ οὗτοι ὀδοντοῖατροὶ
τῶν ζῴων πρέπει νὰ γνωρίζωσι καλῶς καὶ τὸ σύνολον τῶν
ζῴων, καὶ ἐπειδὴ ἀσχολοῦνται πρὸς πελάτας, οἵτινες δὲν
ὀμιλοῦσι, πρέπει νὰ προβαίνωσιν εἰς τὴν ἐξέτασιν ὅλου τοῦ
σώματος, προτοῦ νὰ δυνηθῶσιν νὰ ὀρίσωσιν μετ' ἀκριβείας
περὶ τίνος ἀσθενείας πρόκειται. Ὅταν ἔχη κατορθωθῆ ἢ
καλὴ διάγνωσις τῶν νόμων, οἵτινες διέπουν τὴν ζωὴν
τῶν ζῴων καὶ δὲν εὑρίσκεται φάρμακον εἰς τὰς συχνὰς
ἀδιαθεσίας τοῦ κυνός, καλὸν θὰ εἶναι νὰ προσφεύγωμεν εἰς
τὸν κτηνιατρικὸν ὀδοντοῖατρόν. Ἡ ἐπιστήμη θὰ δώσῃ ἐν
βραχεὶ τὰς καλύτερας ἐπιτυχίας.

Τὸ πρῶτον σύμπτωμα τῆς παρουσίας ἀσθενείας τῶν
ὀδόντων γνωρίζεται ἐκ τῆς ἀλλαγῆς, ἣτις ἐπέρχεται κατὰ
τὴν μάσησιν. Τὸ ζῴον ἐτοιμάζεται ἐκουσίως διὰ τὸ σὺνη-
θεῖς γεῦμα, τὸ ἀρπάζει ἀλλὰ δὲν τὸ δάκνει ἰσχυρῶς. Τρώγει
ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέρους μόνον, προτιμᾷ τροφὰς μαλακάς,
λυγίζει τὴν κεφαλὴν εἰς καμπὴν καὶ προσπαθεῖ νὰ θραύσῃ
τὴν τροφήν του.

Ἐνίοτε ἢ θλιβερὰ φυσιογνωμία του μᾶς λέγει ὅτι κα-
κόν τι τὸν βασανίζει, ἀλλὰ δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ ὀρίσωμεν
τὸν τόπον.

Συχνάκις παρουσιάζεται ἰσχυρὰ ἐκκρίσις σιέλου καὶ ἰδίως
διαρκούντος τοῦ γεύματος παρατηρεῖται τὸ σιέλον νὰ πίπτῃ
ἀφρῶδες ἐκ τοῦ στόματος· θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ὁ κύων ἔχει
λυσσαίνει.

Κατὰ τὸ στάδιον κατὰ τὸ ὁποῖον ἢ ἀσθένεια αὐτὴ κατα-
τῶσιν τὸν σκύλλον, ἐξέρχεται ἐκ τοῦ στόματός του ὁσμὴ τις
ἀηδεστάτη, ἢ μάσησις καθίσταται βραδεῖα καὶ κοπιώδης
καὶ τὸ ζῴον ἀδυνατίζει καταφανῶς. Πάντα ταῦτα τὰ τεκ-
μήρια μᾶς ἄγουσι νὰ ὑποθέσωμεν ἀσθένειαν εἰς τοὺς
ὀδόντας.

Ἄλλὰ διὰ νὰ βεβαιωθῶμεν περὶ τούτου, πρέπει νὰ κατα-

φύγωμεν εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ρύγχους καὶ τῶν ὀδόντων.

Ἡ ἐπίσκεψις αὐτὴ δὲν εἶνε πάντοτε πολὺ εὐκόλος. Αὐτὴ
αὐτὴ ἢ πρᾶξις τοῦ ν' ἀνοίξῃ τις τὸ στόμα τοῦ κυνός ἵνα
τὸν ἐξετάσῃ, εὑρίσκει ζωηρὰν ἀντίδρασιν ἐκ μέρους αὐτοῦ
τοῦ ζῴου.

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ πρέπει νὰ καταφύγωμεν εἰς
εἰδικὴν τινὰ συσκευὴν, ἣτις χρησιμεύει ἵνα κρατῆ ἀνοικτὸν
τὸ στόμα τοῦ κυνός καὶ ἀπομακρύνῃ τὰ χεῖλη τῆς ἄνω καὶ
κάτω σιαγόνας.

Ὅσον χονδρότεροι εἶναι οἱ κύνες, τόσοσον καλύτερον
παρασκευάζονται εἰς τὰς θεραπείας τοῦ κτηνιάτρου. Εἰς
κτηνιατρικὰς κλινικὰς ὅπου ἢ ἀνάλυσις καὶ ἢ θεραπεία τῶν
σωματώδων κυνῶν γίνεται πλήρης ἀνευ ἐξαναγκαστικῶν
μέσων πρὸς τοῦτο γίνεται χρῆσις καὶ ἐνεσέων τῆς κοκκιαί-
νης ἵνα καταπραῖνωσι τὸν πόνον τῆς πρὸς χειρουργίαν
ἢ θεραπείαν θέσεως.

Ἡ κοινοτέρα ἀσθένεια τῶν ὀδόντων εἰς τοὺς κύνας
καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἶναι ἢ σήψις, ἣτις διαφθεί-
ρει τὸν ὀδόντα καὶ τὸν καταναλίσκει ἕως ὅτου πέσῃ. Ἡ
ἀσθένεια αὐτὴ ὅμως εἶναι κατὰ πολὺ ὀλιγώτερον συχνὴ εἰς
τοὺς κύνας ἢ εἰς τοὺς ἀνθρώπους αἱ ὁ λόγος πρέπει νὰ
ζητηθῆ εἰς τὸ ἔξῃς, ὅτι, δηλαδή εἰς τὰ ζῴα ἢ ἐκκρίσις τοῦ
σιέλου ἐπενεργεῖ συνεχῶς ἀλκαλιοποιητικῶς.

Ἡ θρυμμάτισις τῶν ὀδόντων γίνεται διὰ τῶν δξέων.

Ἐὰν τὸ κακὸν ἐκδηλοῦται εἰς ἕνα μόνον ὀδόντα τοῦ κυ-
νός, θὰ εἶναι καλύτερον νὰ ἀφαιρεθῆ, ἵνα ἀποφύγωμεν τὸ
νὰ μεταδοθῆ ἢ φθορὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ὀδόντας, ἐν τού-
τοις δύναται νὰ σφραγισθῶσι καὶ οἱ ὀδόντες τῶν κυνῶν,
καθὼς οἱ τῶν ἀνθρώπων. Ἐν Ἀμερικῇ τοῦτο γίνεται κατὰ
τὰς περισσοτέρας περιστάσεις ὅταν εἶναι δυνατὸν, ἐν Εὐ-
ρώπῃ δὲ πολὺ σπανιώτερον.

Ἀφαιροῦνται οἱ ὀδόντες ἀπὸ τοὺς κύνας κατὰ τὴν αὐ-
τὴν μέθοδον, τὴν ὁποῖαν μεταχειρίζονται καὶ διὰ τοὺς ἀν-
θρώπους, μεταχειριζόμενοι λαβίδας εἰδικὰς.

Τῶν ἀρχαίων ὀδοντοιατρικῶν ἐργαλείων, ὡς π. χ. τῶν
κλειδίων δὲν ἐγένετό ποτε χρῆσις εἰς τὴν κτηνιατρικὴν χει-
ρουργικὴν. Μεταχειρίζονται τὴν λαβίδα εἰς τρόπον ὅστε νὰ
δύναται νὰ τὴν κινήσωσι καλῶς ὑπὸ τὰ οὖλα καὶ νὰ ἀρ-
πάξωσι ὅλον τὸν ὀδόντα, κρατοῦντες αὐτὸν πάντοτε στε-
ρεῶς ἐν τῇ λαβίδι, ὅστις κινεῖται μὲ μίαν περιστροφικὴν
κίνησιν καὶ κατόπιν ἐξέρχεται. Ἐν τούτοις ἢ ἐγχείρησις δὲν
γίνεται πάντοτε τόσο ἀπλῶς. Ὁ χειρουργὸς πρέπει νὰ εἶνε
πολὺ πρακτικὸς καὶ νὰ κέκτηται σαφεῖς ἀνατομικὰς γνώ-
σεις, ἵνα ἀποφύγῃ ἀνωφελεῖς ἀλγηδόνας εἰς τὸν κύνα.

Τὰ ζῴα ἰδίως τὰ σωματώδη φέρονται τόσο ἐμφρόνως
πρὸς τὸν ἰατρὸν ὅστε σχεδὸν θὰ ἠδύναντο νὰ ἐννοήσωσι,
ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν θέλει νὰ προσεγγίσῃ εἰς αὐτὰ κακόν τι,
ἀλλὰ μᾶλλον ἢ θέλει νὰ τὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τοὺς πόρους.
Εἰς ἡμᾶς ὁ πονόδοντος ἐπιφέρει ὀδυνηρότατα βασανιστή-
ρια, ἀλλὰ πόσον μᾶλλον πρέπει νὰ γίνεαι αἰσθητὸς οὗτος
διὰ τὰ δυστυχῆ ζῴα, τῶν ὁποίων ὁ Πλάστης ἠενήθη τὸν
λόγον ἵνα παραπονεθῶσι δι' αὐτὸ! Καὶ πόσον εἶναι εὐ-

